

2015-2025 YILLARI ARASINDA MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN RÛMÎ HAKKINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARDA GÖRÜLEN GÜNCEL EĞİLİMLER

Bilal ELBİR*

ÖZ

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, 13. yüzyılda yaşamış olmasına rağmen düşünceleriyle hem Doğu hem Batı dünyasında derin izler bırakmış, çağları aşan bir mutasavvıf ve düşündürdür. Onun eserleri, insanın içsel yolculuğunu, aşkı, nefis terbiyesini ve evrensel değerleri konu edinerek farklı kültürlerde yankı bulmuştur. Mevlânâ'nın etkisi yalnızca tasavvuf alanıyla sınırlı kalmamış; edebiyat, felsefe, psikoloji, eğitim ve sanat gibi pek çok disiplinde kendine yer bulmuştur.

Son yıllarda akademik literatürde Mevlânâ'ya yönelik çalışmalar, klasik tasavvuf yorumlarının ötesine geçerek çağdaş sosyal, kültürel ve felsefi bağlamlarda yeniden ele alınmaktadır. Bu çalışmalar, Mevlânâ'nın düşüncelerini yalnızca tarihsel bir figür olarak değil, aynı zamanda çağdaş birey ve toplum sorunlarına ışık tutan bir rehber olarak değerlendirmektedir. Özellikle bireysel gelişim, manevî eğitim, psikolojik danışmanlık ve değerler eğitimi gibi alanlarda Mevlânâ'nın eserleri kaynak olarak kullanılmaktadır.

Son 10 yılda YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde Mevlânâ Celâleddîn Rûmî üzerine yapılan lisansüstü tezlerde gözlemlenen akademik eğilimler, oldukça çeşitli temalar etrafında şekillenmiştir. Mevlânâ hakkında yapılan tezler özellikle Felsefe ve Din Bilimleri, İlahiyat, Edebiyat, Eğitim Bilimleri ve Sosyoloji alanlarında yoğunlaşmaktadır. Tezlerin büyük çoğunluğu

* Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Manisa / Türkiye
bilal.elbir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8865-1240.

yüksek lisans düzeyindedir; ancak doktora tezleri de azımsanmayacak düzeydedir. Tezlerin dili genellikle Türkçe olmakla birlikte, bazı tezlerde İngilizce özet ve içerik de yer almaktadır.

Bu tezlerde öne çıkan tematik başlıklar arasında tasavvuf ve manevî eğitim, felsefî ve tarihsel yaklaşımlar, Mesnevî ve diğer eserlerin metin analizleri, Mevlevîlik ve kültürel miras, psikolojik ve sosyolojik yorumlar, modern algı ve popüler kültürde Mevlânâ'nın temsili ile dinî çoğulculuk ve hoşgörü gibi konular yer almaktadır. Bu tezler, Mevlânâ'nın düşünce dünyasını hem klasik hem de çağdaş bağlamda ele alan zengin bir akademik miras sunmaktadır. Aynı zamanda disiplinler arası çalışmalara da ilham vermektedir.

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin evrenselliği ve akademik literatürdeki güncel eğilimler, onun düşüncelerinin çağlar boyunca geçerliliğini koruduğunu ve farklı disiplinlerde yeniden üretildiğini göstermektedir. Çalışmamızda YÖK Tez Merkezinden tarama yapılarak tespit edilen son 10 yılın tezlerinde görülen güncel eğilimler ortaya çıkarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mevlânâ, Lisansüstü tez, Mevlevîlik, Güncel eğilim, disiplinlerarasılık

The Current Trends Observed In Graduate Studies On Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Between 2015 And 2025

Bilal ELBİR[†]

Abstract

Although Mevlânâ Celâleddîn Rûmî lived in the 13th century, he has left profound marks on both the Eastern and Western worlds with his thought, emerging as a mystic and philosopher whose influence transcends ages. His works, which focus on the inner journey of the human being, love, self-discipline, and universal values, have resonated across diverse cultures. The impact of Mevlânâ extends far beyond the sphere of Sufism; it has also found a place in literature, philosophy, psychology, education, and the arts.

In recent years, academic studies on Mevlânâ have gone beyond classical interpretations of Sufism and have been reexamined within contemporary social, cultural, and philosophical contexts. These studies do not regard Mevlânâ merely as a historical figure but rather as a guide who sheds light on the problems of modern individuals and societies. In particular, his works are increasingly utilized as a source in fields such as personal development, spiritual education, psychological counseling, and values education.

Over the last decade, graduate theses on Mevlânâ Celâleddîn Rûmî recorded in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) have demonstrated diverse academic tendencies. These theses are concentrated primarily in the fields of Philosophy and Religious Studies, Theology, Literature, Educational Sciences, and Sociology. While the majority of these works are at the master's level, the number of doctoral dissertations is also noteworthy. Although Turkish is the predominant language of these theses, some also include summaries or content in English.

Thematically, the most prominent research topics include Sufism and spiritual education, philosophical and historical approaches, textual analyses of the Mathnawî and other works, Mevlevî order and cultural heritage, psychological and sociological interpretations, the perception and representation of Rûmî in modernity and popular culture, as well as issues such as religious pluralism and tolerance. These theses together provide a rich academic corpus that approaches Mevlânâ's intellectual world both from clas-

[†] Ass. Prof., Manisa Celal Bayar University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Turkish Language And Literature. Manisa / Türkiye
bilal.elbir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8865-1240.

sical and contemporary perspectives, while also inspiring interdisciplinary research.

The universality of Mevlânâ Celâleddîn Rûmî and the current academic trends concerning him demonstrate that his ideas have retained their validity across centuries and continue to be reproduced in various disciplines. In this study, the current tendencies observed in the theses of the last ten years, identified through a survey of the YÖK Thesis Center, will be presented.

Keywords: Mevlâna, Postgraduate thesis, Mevlevi order, Current trend, interdisciplinarity.

Giriş

Mevlânâ Celâleddîn-i Muhammed b. Bahâeddin Veled, 1207 yılında Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası Bahâeddin Veled, dönemin önde gelen âlim ve sûfîlerinden biri olup "Sultânü'l-ulemâ" unvanıyla tanınmıştır. Moğol istilasının yarattığı siyasi ve toplumsal tehditler nedeniyle aile, 1212-1213 yıllarında Belh'ten ayrılarak uzun bir seyahate çıkmış; Nîşâbur, Bağdat, Mekte, Şam ve Malatya gibi şehirlerden geçerek nihayetinde 1228 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad'ın davetiyle Konya'ya yerleşmiştir (Öngören, 2004: 441-444).

Mevlânâ, babasının vefatından sonra onun yerine geçerek Konya'da ilmî faaliyetlerde bulunmuş; klasik İslâmî ilimlerde derinleşmiş ve müderrislik yapmıştır. Ancak 1244 yılında Konya'ya gelen Şems-i Tebrîzî ile tanışması, onun düşünce dünyasında köklü bir dönüşüm yaratmıştır. Şems ile kurduğu derin dostluk ve mistik bağ, Mevlânâ'nın içsel dünyasını yeniden şekillendirmiş; bu süreçte şiirsel ve tasavvufî üretkenliği artmıştır. Şems'in ortadan kaybolmasının ardından Mevlânâ, bu ayrılığı ve aşkı şiire dönüştürerek Dîvân-ı Kebîr'i kaleme almıştır. Daha sonra Çelebi Hüsameddin'in teşvikiyle Mesnevî'yi yazmaya başlamış ve bu eser, tasavvufî düşüncenin en önemli klasiklerinden biri hâline gelmiştir (Kılıç, 2005; Schimmel, 2001). Mevlânâ, 17 Aralık 1273 tarihinde Konya'da vefat etmiş ve vefat gününü "Şeb-i Arûs" (düğün gecesi) olarak tanımlamıştır. Mezarının bulunduğu Konya'daki Mevlânâ Dergâhı, günümüzde hem bir ziyaret hem de etkileşim mekânı olarak önemini korumak-

tadır.

Mevlânâ'nın fikrî etkisi, yaşadığı dönemin çok ötesine geçerek evrensel bir boyut kazanmıştır. Bu durumun en somut göstergelerinden biri, 2007 yılında UNESCO tarafından Mevlânâ'nın doğumunun 800. yılı vesilesiyle ilan edilen "Mevlânâ Yılı"dır. Bu ilan, onun barış, sevgi ve hoşgörü temelli düşünce sisteminin küresel ölçekte kabul gördüğünü ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2012, 225-240).

Günümüzde hem Doğu hem de Batı dünyasında bir "Rûmî Fenomeni"nden söz edilmektedir. Özellikle Batı'da Mevlânâ'nın şiirleri, farklı çeviriler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmış; onun mistik dili, bireysel anlam arayışlarıyla örtüşen bir evrensellik kazanmıştır (Lewis, 2008, 242-243). Bu bağlamda Mevlânâ'nın eserleri, yalnızca edebî metinler olarak değil, aynı zamanda kültürlerarası bir diyalog zemini olarak da değerlendirilmektedir. Onun şiirleri, dinî ve mezhebî sınırların ötesine geçerek, insanın varoluş amacını sorgulayan evrensel bir söylem sunmaktadır.

Mevlânâ'nın düşünce mirası, klasik İslam tasavvufunun temel ilkeleriyle uyumlu olmakla birlikte, çağdaş felsefe, psikoloji ve edebiyat alanlarında da önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Özellikle "aşk" merkezli yaklaşımı, bireyin kendini tanıması, içsel dönüşüm yaşaması ve evrensel hakikate ulaşması yönünde bir rehberlik sunar. Bu aşk, yalnızca beşerî bir duygu değil, aynı zamanda varoluşun özüne dair metafizik bir ilkedir. Mevlânâ'nın aşk anlayışı, insanın Tanrı ile kurduğu ilişkiyi, benliğin aşılması ve hakikatin idraki süreci olarak tanımlar (Schimmel, 2001, 326-344).

Bu çerçevede Mevlânâ'nın hayatı, eserleri ve fikirleri hem tarihsel hem de felsefi düzlemde çok katmanlı bir incelemeyi gerekli kılmaktadır. Onun düşüncesi, yalnızca geçmişin bir ürünü değil, aynı zamanda günümüz insanının anlam arayışına ışık tutan dinamik bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.

Mevlânâ'nın Eserleri ve Etkisi

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin düşünce dünyasını ve tasavvufi yaklaşımını en iyi yansıtan eserlerin başında Mesnevî gelir. Didaktik yönü ağır basan bu eser, kıssalar, alegoriler ve semboller

aracılığıyla tasavvufî öğretileri aktaran bir başyapıt niteliğindedir. Altı ciltlik bu eser, yalnızca edebî değil, aynı zamanda ahlaki ve metafizik bir rehber olarak da değerlendirilmiştir. Nitekim, İslam dünyasında “Kur’an’ın manevî tefsiri” olarak nitelendirilmesi, onun dinî ve felsefî derinliğini ortaya koymaktadır (Schimmel, 2012, 7-57).

Divân-ı Kebîr, Mevlânâ’nın özellikle Şems-i Tebrîzî ile yaşadığı derin mistik tecrübenin ardından kaleme aldığı, aşk ve vecd temalı gazellerden oluşan bir külliyyattır. Bu eser, divan edebiyatı üzerinde hem biçim hem de içerik açısından önemli etkiler bırakmıştır. Fîhi Mâ Fih ise Mevlânâ’nın sohbetlerinden derlenmiş olup, onun düşüncelerini daha sade ve doğrudan bir dille aktaran bir metindir (Kılıç, 2007). Ayrıca Mecâlis-i Seb’a ve Mektûbât gibi eserleri de Mevlânâ’nın vaazlarını ve mektuplarını içermesi bakımından önemlidir.

Bu eserler, yalnızca edebî metinler olarak değil; aynı zamanda ahlaki, didaktik ve tasavvufî birer rehber olarak değerlendirilmiş; böylece edebiyat, dinî ve felsefî düşünceyle birleşerek yeni bir anlam katmanı kazanmıştır.

Mevlânâ’nın etkisi, özellikle mesnevi türü üzerinden klasik Türk edebiyatında derin izler bırakmıştır. XIV. yüzyıldan itibaren pek çok şair, Mesnevî’yi örnek almış; ona nazireler yazmış ya da şerhler kaleme almıştır. Bu şerhler hem medrese hem de tekke çevrelerinde okutulmuş, böylece Mevlânâ’nın düşünceleri geniş kitlelere ulaşma imkânı bulmuştur (Gölpınarlı, 1985).

Divan edebiyatında Mevlânâ’nın şiir anlayışı, özellikle aşkın ilahiliği ve sevgilinin Tanrı’nın tecellisi olarak algılanması gibi temalar üzerinden etkili olmuştur. Mevlevîlik tarikatı aracılığıyla musiki ile şiirin birleşmesi, edebiyata estetik ve mistik bir boyut kazandırmıştır.

Mevlânâ’nın düşünceleri, tekke edebiyatı üzerinde de belirleyici bir etki yaratmıştır. Özellikle Yunus Emre’nin “aşk” merkezli şiirlerinde Mevlânâ’nın izleri açıkça görülmektedir. Mevlevîlik, tasavvufî şiirin kurumsallaşmasına zemin hazırlamış; bu gelenek içerisinde pek çok şair eser vermiştir.

XVIII. yüzyılda Şeyh Galib’in kaleme aldığı Hüsn ü Aşk, Mevlevî

geleneğin zirvesini temsil eden bir eser olarak kabul edilir. Alegorik yapısı ve aşkın metafizik boyutunu işlemesi bakımından, Mevlânâ'nın mesnevi anlayışının Osmanlı edebiyatındaki en güçlü yansımalarından biri olarak kabul edilir (Ocak, 2016, 117-156).

Modern Türk edebiyatında Mevlânâ, yalnızca bir tasavvuf büyüğü değil, aynı zamanda çağdaş düşünceyle buluşturulmuş bir felsefi figür olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde ise Mevlânâ, edebiyatın yanı sıra psikoloji, sanat ve kültür alanlarında da evrensel bir referans göstergesi olarak önemini sürdürmektedir.

Mevlânâ Hakkında Yapılan Çalışmalar

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî üzerine yapılan akademik çalışmalar, onun hayatı, eserleri ve düşünce sistematigi etrafında şekillenmiş çok yönlü bir literatür ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, kategorik olarak (tarihsel kaynaklar, tasavvufî metinler, edebî analizler ve çağdaş yorumlar vb.) sınıflandırılarak da ele alınabilir.

Klasik kaynaklar arasında, Mevlânâ'nın hayatına dair en önemli bilgiler Eflâkî'nin "Menâkıbü'l-Ârifîn" adlı eserinde yer almakta; bu eser, Mevlânâ'nın çevresiyle olan ilişkilerini ve dönemin sosyal yapısını anlamada temel bir başvuru kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Eflâkî, 1989). Ayrıca Sipehsâlâr Risalesi, Mevlânâ'nın yaşadığı döneme dair daha erken ve özgün bilgiler sunması bakımından önem taşımaktadır (Sipehsâlâr, 1977).

Mevlânâ'nın eserleri üzerine yapılan çalışmaların başında Mesnevî ve Dîvân-ı Kebîr gelmektedir. Gölpınarlı, (1984), bu eserleri hem tercüme etmiş hem de şerh ederek Mevlânâ'nın düşünce dünyasını sistematik biçimde ortaya koymuştur. Osmanlı döneminde Mevlânâ hakkındaki en yoğun çalışmalar şerh (yorum) literatüründe görülür. Mesnevî üzerine yapılan şerhler hem edebiyat hem de tasavvuf düşüncesi için temel kaynak olmuştur.

İsmail Ankaravî (ö. 1631): Mesnevî Şerhi ile tanınır. Bu şerh, yalnızca Mevlânâ'nın beyitlerini açıklamakla kalmaz; aynı zamanda Osmanlı düşünce dünyasının bir özeti gibidir. Ankaravî, özellikle İbn Arabî'nin vahdet-i vücûd anlayışını Mevlânâ'nın beyitleriyle ilişkilendirmiştir (Güngör, 2021, 279-308).

Abdülmecid Sivasî (ö. 1639): Mesnevî'yi medrese çevresinde

okutulabilir hâle getiren önemli bir şarih olarak bilinir.

Şem'î (ö. 1590): Mesnevî üzerine ilk Türkçe şerhlerden birini kaleme almış, böylece Mevlânâ'nın eserlerini daha geniş halk kitlelerine ulaştırmıştır.

Osmanlı'da Mesnevî ve Divân-ı Kebîr, hem Türkçeye hem de başka dillere tercüme edilmiştir. Bu çeviriler, Mevlânâ'nın düşüncelerinin halk arasında yayılmasına katkı sağlamıştır. Tercümeler genellikle manzum ve mensur olmak üzere iki türde yapılmıştır.

Modern Türkiye'de Mevlânâ araştırmalarının öncüsü Abdülbaki Gölpınarlı'dır. Onun: Mesnevî Tercümesi ve Şerhi, Mevlânâ Celâleddîn, (1985) adlı eserleri, bugün hâlâ temel başvuru kaynaklarıdır.

Gölpınarlı'nın çalışmaları, Osmanlı şerh geleneğini modern filolojik yöntemlerle birleştirmiş ve Cumhuriyet döneminde Mevlânâ'nın yeniden keşfedilmesini sağlamıştır. Şefik Can (1997) Mesnevî'yi konularına göre tasnif ederek daha erişilebilir bir yorum sunmuştur. Bu çalışmalar, Mevlânâ'nın tasavvufî kavramları nasıl işlediğini ve sembolik anlatım biçimlerini nasıl kullandığını detaylı biçimde analiz etmektedir.

Cumhuriyet döneminde üniversitelerde yapılan tezler, Mevlânâ'nın edebî, felsefî ve tasavvufî yönlerini incelemiştir. Özellikle son yıllarda Mevlânâ, "sevgi ve hoşgörü anlayışı" ve "psikolojik yorumlar" bağlamında incelenmektedir (Öztürk, 2015).

Çağdaş akademik literatürde ise Mevlânâ'nın düşüncesi, özellikle aşk, insan-ı kâmil, vahdet ve hoşgörü kavramları etrafında incelenmektedir. Arpağuş, (2007) Mevlânâ'nın İslam düşüncesi içindeki yerini vurgularken; Balcı, (2024) Dîvân-ı Kebîr'deki poetik yapıyı çözümleyerek Mevlânâ'nın edebî yönünü ön plana çıkarmaktadır. Şimşekler, (2007) ise Batı dünyasında Mevlânâ'nın eserlerine yönelik ilk akademik ilgiyi ve bu ilginin kültürel etkilerini ele almaktadır. Bu literatür, Mevlânâ'nın yalnızca tarihsel bir figür değil, aynı zamanda evrensel bir düşünür olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Onun eserleri hem klasik İslam tasavvufu hem de modern düşünce sistemleriyle ilişkilendirilerek disiplinlerarası bir perspektifle ele alınmaktadır.

Batı'da Mevlânâ Araştırmaları

Batı'da Mevlânâ'ya ilgi 19. yüzyılda başlamıştır. İngiliz şarkiyatçılar, özellikle Mesnevî üzerine çalışmışlardır.

Reynold A. Nicholson (1868-1945): The Mathnawi of Jalaluddin Rumi (1925-1940) adlı sekiz ciltlik eseriyle Mevlânâ'yı Batı'ya tanıtmıştır. Ayrıca Rumi: Poet and Mystic , adlı çalışması ile onun tasavvufî yönünü incelemiştir. E. H. Whinfield, Masnavi: The Spiritual Couplets of Maulana Jalaluddin Rumi adlı İngilizce çeviriyle Mevlânâ'nın eserlerini Batılı okuyuculara ulaştırmıştır (Şimşekler, 2007, 182-185)

20. yüzyılda Alman şarkiyatçı Annemarie Schimmel, Mevlânâ üzerine yaptığı kapsamlı çalışmalarla tanınır. Onun The Triumphal Sun, (1980) adlı eseri, Mevlânâ'nın şiir anlayışını Batılı akademik dünyaya kazandırmıştır. Türkçeye çevrilen ben Rüzgârım Sen Ateş, (2012), Mevlânâ'nın hayatı ve eserleri üzerine en güvenilir kaynaklardan biridir (Schimmel, 2012, 45-47).

ABD'de Coleman Barks, Mevlânâ'nın şiirlerini serbest bir dille yeniden yorumlamış ve "Rumi" ismiyle popüler kültüre taşımıştır. Barks'ın çevirileri akademik açıdan eleştirilse de Mevlânâ'nın Batı'da bir "sevgi ve mistisizm şairi" olarak tanınmasını sağlamıştır (Vuraler, 2016, 28-37)

2015-2025 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi

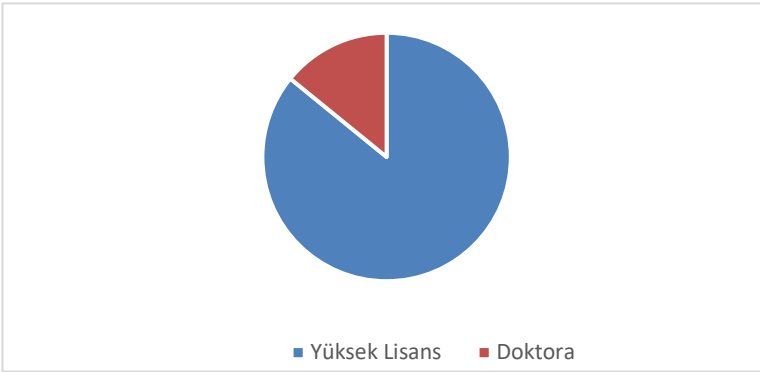
Bu çalışma, 2015-2025 yılları arasında Mevlânâ üzerine hazırlanmış lisansüstü tezlerin - YÖK Tez Merkezinden elde edilen 92 tez üzerinden - akademik yönelimlerini, disiplinlerarası dağılımını, yıllık üretim dinamiklerini ve metodolojik eğilimlerini sistematik biçimde irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın başlıca amacı, Mevlâna çalışmalarındaki niceliksel dinamizmin (örneğin yüksek lisans tezlerinin sayısal ağırlığı) akademik derinlikle nasıl örtüştüğünü ve araştırma pratiklerinde hangi açıklıkların var olduğunu ortaya koymaktır. Buna dair temel veri seti, Mevlâna üzerine hazırlanmış 92 lisansüstü tezden oluşmakta olup; bu veri setinde 79 yüksek lisans ve 13 doktora çalışması yer almaktadır.

Bu makalenin hedefleri şu şekilde özetlenebilir: (1) Mevlâna üze-

rine yazılan lisansüstü tezlerin nicel ve disiplinler profillerini ortaya koymak; (2) yıllara göre üretim dinamiklerini ve toplumsal/kurumsal etkilerini değerlendirmek; (3) kullanılan metodolojilerin kapsamını ve eksikliklerini tespit etmek; (4) alandaki boşluklar doğrultusunda öneriler geliştirmek. Bu hedefler doğrultusunda makale, veri setinin tanımlanmasıyla başlayacak; ardından nicel analiz sonuçları, disiplinler çözümlemeler ve metodolojik değerlendirmeler sunulacak; son olarak bulgular ışığında öneriler tartışılarak sonuçlandırılacaktır.

Lisansüstü Tezlerin Akademik Düzeylere Göre Dağılımı

Mevlânâ üzerine hazırlanan toplam 92 lisansüstü tezin 79'u yüksek lisans (%86), 13'ü doktora (%14) düzeyindedir. Bu rakamlar, Mevlânâ'nın akademik dünyada geniş bir ilgiye sahip olduğu, Mevlânâ çalışmalarında yoğunlaşmanın büyük oranda yüksek lisans çalışmalarında var olduğunu göstermektedir.

Grafik 1- Lisansüstü Tezlerin Akademik Düzeylere Göre Dağılımı

Yüksek lisans düzeyindeki çalışmalar genellikle tematik odaklı olup, Mevlânâ'nın eserlerinden seçilmiş belirli konuları açıklamaya yönelik betimleyici analizler içermektedir. Örneğin, *Mesnevî*'deki aşk kavramı, ahlâkî öğretiler veya dil-üslup özellikleri bu tezlerde sıkça incelenen konular arasında yer almaktadır.

Buna karşılık doktora düzeyindeki çalışmaların sınırlı oluşu, önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira doktora tezleri, akademik araştırma pratiğinde yalnızca bilgi aktarmaya değil, aynı zamanda yeni kavramsal çerçeveler geliştirmeye ve alanın

metodolojik sınırlarını genişletmeye yöneliktir.

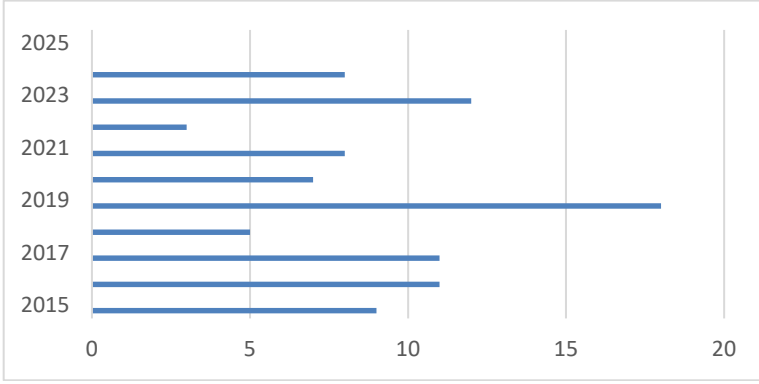
Yüksek lisans tezlerinin baskınlığı aynı zamanda Mevlânâ çalışmalarının akademik ilginin bir “başlangıç seviyesi” olarak görülmesiyle de ilişkilendirilebilir. Birçok araştırmacı, lisansüstü eğitimin ilk aşamasında Mevlânâ gibi güçlü bir kültürel ve edebî figür üzerinden akademik tecrübelerini geliştirmekte; ancak doktora aşamasında daha farklı alanlara yönelmektedir. Bu durum, alanın uzun vadede akademik derinleşmesini olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca doktora tezlerinin sayısal azlığı, Mevlânâ çalışmalarının disiplinlerarası ve kuramsal açılımlarının sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Oysa doktora düzeyinde yapılacak araştırmalar, Mevlânâ’nın düşüncelerini çağdaş metodolojilerle –örneğin söylem analizi, hermeneutik, kültürel çalışmalar ya da psikoloji teorileriyle– yeniden okumaya imkân sağlayabilir. Bu tür yaklaşımlar, Mevlânâ’nın eserlerinin yalnızca tarihsel veya edebî değil, aynı zamanda güncel bilimsel tartışmalara da katkı sunabilecek çok katmanlı yapısını ortaya koyacaktır.

Bu bağlamda akademik dünyada Mevlânâ’ya yönelik doktora tezlerinin artırılması yalnızca sayısal bir hedef değil, aynı zamanda metodolojik çeşitlilik ve entelektüel derinlik açısından bir gerekliliktir. Aksi takdirde, Mevlânâ çalışmaları yüzeysel bir tekrar düzeyinde kalma riskini taşımaktadır. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte, disiplinlerarası, karşılaştırmalı ve çağdaş teorik yaklaşımlara dayalı doktora tezlerinin teşvik edilmesi, alanın akademik niteliğini güçlendirecektir.

Yıllara Göre Tez Dağılımı ve Toplumsal Bağlantılar

Mevlânâ üzerine hazırlanan tezlerin yıllara göre dağılımı, akademik üretimin yalnızca bireysel tercihlerden değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve küresel gelişmelerden etkilendiğini açıkça göstermektedir. Verilere göre en yoğun dönem 2019 yılıdır ve bu yıl içerisinde 18 tez hazırlanmıştır. Bunu 2023 yılında hazırlanan 12 tez ile 2016 ve 2017 yıllarında hazırlanan 11’er tez takip etmektedir. Buna karşılık, en düşük üretim ise 2022 yılında yalnızca 3 tez ile kaydedilmiştir.

Grafik 2- Yıllara Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

2019 yılının öne çıkmasının ardında çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bu dönemde Mevlânâ'yla ilgili gerçekleştirilen etkinlikler, akademik toplantılar araştırmacıların ilgisinin Mevlânâ üzerine yoğunlaşmasına önemli katkı sağlamıştır. Akademik dünyada belirli figürlerin araştırılmasının, sadece bireysel akademik motivasyonlarla değil, aynı zamanda ulusal kültür politikalarıyla da şekillendiği söylenebilir.

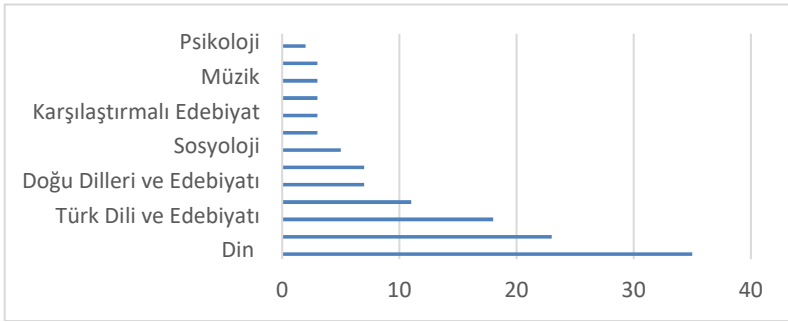
Buna karşılık, 2020 sonrası dönemde yaşanan COVID-19 pandemisi, yükseköğretim kurumlarındaki araştırma süreçlerini doğrudan etkilemiş, özellikle saha araştırmaları ve kütüphane erişimleri konusunda ciddi kısıtlamalar ortaya çıkmıştır. Bu durum, 2022 yılındaki düşük tez sayısı ile somutlaşmaktadır. Akademik üretimin küresel krizlerden nasıl etkilendiği, Mevlânâ üzerine yapılan çalışmaların yıllık dağılımında açıkça izlenebilmektedir. Araştırmacılar, zorunlu olarak daha çok dijital kaynaklara yönelmiş; ancak tezlerin niteliği ve niceliğinde bir düşüş yaşanmıştır.

Yıllara göre dağılım aynı zamanda akademik ilginin sürekliliğini de göstermektedir. Her ne kadar dalgalanmalar olsa da 2010'lu yıllardan itibaren düzenli bir şekilde tezlerin üretilmeye devam ettiği görülmektedir. Bu durum, Mevlânâ'nın güncel akademik dünyadaki kalıcı ilgisini ve disiplinlerüstü önemini teyit etmektedir. Ayrıca, tez sayılarındaki artış ve azalışların belirli toplumsal olaylarla paralellik göstermesi, kültürel figürlerin akademik araştırmalardaki görünürlüğünün yalnızca bilimsel meraktan değil, aynı zamanda

sosyo-kültürel bağlamlardan da beslendiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmaların Alanlara Göre Dağılımı

Mevlânâ üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin alanlara göre dağılımı, onun çok yönlü kişiliğinin akademik dünyada farklı boyutlarıyla ele alındığını göstermektedir. Ancak veriler, belirli alanların baskınlığını ortaya koyarken bazı alanlarda sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu durum hem Mevlânâ'nın akademide nasıl algılandığını hem de hangi yönlerinin daha çok ön plana çıkarıldığını anlamak açısından önemlidir.

Grafik 3- Alanlara Göre Lisansüstü Tezlerin Dağılımı

Din ve Felsefe Alanlarındaki Çalışmalar

Tezlerin büyük çoğunluğu Din (35 tez) ve Felsefe (23 tez) alanlarında yoğunlaşmaktadır. Bu oran, Mevlânâ'nın öncelikli olarak mu-tasavvıf ve düşünür kimliğiyle ele alındığını göstermektedir. Din alanındaki tezlerde genellikle Mevlânâ'nın tasavvuf anlayışı, insan ve Tanrı ilişkisine dair görüşleri, ahlâk anlayışı ve İslam düşüncesi içerisindeki yeri incelenmektedir. Bu bağlamda Mevlânâ'nın eserleri, klasik tasavvuf literatürüyle karşılaştırılmakta ve İslamî ilimler perspektifinden yorumlanmaktadır.

Felsefe alanındaki çalışmalar ise Mevlânâ'nın düşünce dünyasını metafizik, epistemoloji, ontoloji ve ahlâk felsefesi gibi konular çerçevesinde değerlendirmektedir. Örneğin, varlık anlayışı, aşkın bilgiye ulaşma yolları, insanın ontolojik konumu ve özgür irade meseleleri bu çalışmalarda öne çıkan başlıklardır. Bu tür araştırmalar, Mevlânâ'nın yalnızca bir sûfî değil, aynı zamanda felsefî derinliği olan bir düşünür olarak da konumlandırılmasına katkı sağlamakta-

dır.

Türk Dili ve Edebiyatı Alanındaki Çalışmalar

Türk Dili ve Edebiyatı alanında hazırlanan 18 tez, Mevlânâ'nın edebî yönünü ortaya koymaktadır. Bu tezlerde özellikle *Mesnevî*'nin edebî yapısı, dil ve üslup özellikleri, sembolik anlatımı ve Divan edebiyatı ile ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, Mevlânâ'nın şiirlerindeki temalar, tasavvufî kavramların şiir dili aracılığıyla aktarımı ve edebî sanatların kullanımı da bu araştırmaların temel inceleme konularındandır.

Bu bağlamda, edebiyat alanındaki tezler Mevlânâ'nın yalnızca düşünür kimliğine değil, aynı zamanda şair kişiliğine de dikkat çekmekte; onu klasik Türk şiir geleneği içerisinde özgün bir konuma yerleştirmektedir.

Eğitim Alanındaki Çalışmalar

Eğitim alanında hazırlanan 11 tez, Mevlânâ'nın değerler eğitimi ve karakter eğitimi konularına katkılarını incelemektedir. Bu tezlerde Mevlânâ'nın eserlerindeki ahlâkî ilkeler, insan sevgisi, hoşgörü anlayışı ve eğitim felsefesi ele alınarak günümüz pedagojisine nasıl katkı sunabileceği tartışılmaktadır. Özellikle çağdaş eğitimde önem verilen değerler eğitimi perspektifiyle Mevlânâ'nın fikirlerinin birleştirilmesi, bu alanda dikkate değer bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Doğu Dilleri ve Edebiyatı ile Tarih Alanlarındaki Çalışmalar

Doğu Dilleri ve Edebiyatı (7 tez) ve Tarih (7 tez) alanlarında yapılan çalışmalar, Mevlânâ'nın yaşadığı dönemin sosyo-kültürel bağlamını ve farklı dillerdeki Mevlânâ tercümelerini ele almaktadır. Bu çalışmalar, Mevlânâ'nın yalnızca Türk-İslam dünyasında değil, Farsça edebiyat ve diğer kültürler bağlamında da incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca tarih alanındaki araştırmalar, Mevlânâ'nın Selçuklu dönemi siyasal yapısı, dönemin kültürel hayatı ve diğer mutasavvıflarla ilişkileri bağlamında değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Sosyal Bilimler ve Diğer Alanlardaki Çalışmalar

Sosyoloji (5 tez), Dilbilim (3 tez), Halk Bilimi (3 tez), İletişim Bilimleri (3 tez), Müzik (3 tez) ve Psikoloji (2 tez) gibi alanlarda yapılan çalışmalar, Mevlânâ'nın evrensel ve çok yönlü kimliğinin sosyal bilimlerde de karşılık bulduğunu göstermektedir. Örneğin, sosyoloji alanındaki tezlerde Mevlânâ'nın toplumsal barış ve hoşgörü anlayışı ele alınırken, psikoloji alanındaki çalışmalar onun insan ruhuna dair görüşlerini çağdaş psikolojik kuramlarla ilişkilendirmektedir. Müzik alanındaki tezlerde ise Mevlevî ayinleri, musiki anlayışı ve ritüeller incelenmiştir.

Bunun yanı sıra Gastronomi, İşletme ve Arkeometri gibi daha spesifik alanlarda hazırlanan tekil tezler, Mevlânâ'nın yalnızca klasik disiplinlerde değil, modern araştırma alanlarında da referans noktası olabileceğini göstermektedir. Bu durum, Mevlânâ'nın mirasının çok boyutlu ve disiplinler arası niteliğini ortaya koymaktadır.

Mevlânâ Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Bütüncül Değerlendirilmesi

Mevlânâ hakkında yapılan çalışmalar, dinden edebiyata, müzikten psikolojiye, dilbilimden felsefeye değin çeşitlilik arz etmektedir. Her alan Mevlânâ'ya kendi perspektifinden bakmaya çalışsa da irdelenen Mevlânâ ve düşünceleri olmuştur. Mevlânâ Üzerine yapılan lisansüstü çalışmaları değerlendirdiğimizde tespit edilen eksiklikler ve çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

1. Metodolojik ve Akademik Eksiklikler

Mevlânâ üzerine yapılan lisansüstü tezlerin metodolojik açıdan değerlendirilmesi, bu çalışmaların büyük ölçüde betimleyici bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmaların önemli bir kısmı, Mevlânâ'nın eserlerinden seçilmiş temaların analizine, onun düşünce dünyasının açıklanmasına veya edebî üslubunun incelenmesine dayanmaktadır. Bu durum, akademik ilginin güçlü olduğunu göstermekle birlikte, teorik ve metodolojik çeşitliliğin sınırlı kalmasına işaret etmektedir.

2. Betimleyici Yaklaşımların Baskınlığı

Özellikle yüksek lisans tezlerinde, nitel araştırma yöntemlerinin

en basit biçimi olan metin çözümlemeleri ve literatür taramaları yoğun biçimde kullanılmaktadır. Çalışmaların çoğu, belirli kavramların (*aşk, insan, Tanrı, hoşgörü*) Mevlânâ'nın eserlerindeki yeri ve anlamı üzerinden yürütülmektedir. Bu yaklaşım, değerli olmakla birlikte, mevcut literatürdeki tekrarları artırmakta ve yeni teorik açılımlar üretmekte yetersiz kalmaktadır.

Betimleyici yaklaşımın baskınlığı, doktora tezlerinin sınırlı sayıda olmasından da kaynaklanmaktadır. Zira doktora düzeyindeki çalışmalar genellikle daha gelişmiş metodolojik araçlar kullanarak eleştirel ve karşılaştırmalı perspektifler sunmaktadır. Ancak doktora tezlerinin azlığı, metodolojik yeniliklerin de sınırlı kalmasına yol açmıştır.

3. Modern Yöntemlerin Kullanımındaki Eksiklikler

Çalışmalarda modern sosyal bilim yöntemlerinin yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Oysa Mevlânâ'nın eserleri, çağdaş yöntemlerle incelendiğinde farklı anlam katmanları ortaya çıkabilir. Örneğin:

Söylem Analizi: Fairclough'un eleştirel söylem analizi yaklaşımı, Mevlânâ'nın dil kullanımını toplumsal iktidar ilişkileri, kültürel normlar ve değerler bağlamında incelemeye imkân verebilir. Bu yöntem, Mevlânâ'nın metinlerindeki güç, otorite ve toplumsal düzen temalarının yeniden yorumlanmasına katkı sağlayabilir (Şah, 2020, 212).

Hermeneutik Yaklaşımlar: Ricoeur'ün hermeneutik yöntemi, Mevlânâ'nın sembolik anlatımını ve metaforik dilini çözümlemek için etkili bir araç olabilir. Özellikle *Mesnevî*'deki çok katmanlı sembollerin derin anlamlarını açığa çıkarmada hermeneutik yaklaşımın verimli olacağı açıktır (Fırıncioğulları, 2016, 39-42).

Karşılaştırmalı Çalışmalar: Mevlânâ'nın düşüncelerinin Batı felsefesi, modern psikoloji veya çağdaş eğitim teorileriyle karşılaştırılması, hem Doğu-Batı entelektüel etkileşimini hem de Mevlânâ'nın evrensel yönünü daha görünür kılabilir.

Dijital Çalışmalar: Mevlânâ'nın eserlerinin dijital ortamda analiz edilmesi, kelime sıklığı, tema dağılımları ve metinler arası ilişkiler açısından özgün bulgular sunabilir.

4. Güncel Konularla Bağlantı Eksikliği

Mevlânâ üzerine yapılan çalışmaların önemli bir eksikliği, onun düşüncelerinin güncel sosyal, kültürel ve psikolojik sorunlarla yeterince ilişkilendirilmemesidir. Örneğin, Mevlânâ'nın insan sevgisi ve hoşgörü anlayışının günümüz toplumsal çatışmalarının çözümünde nasıl kullanılabileceği, kültürlerarası iletişimde nasıl bir katkı sunabileceği veya modern psikoloji bağlamında bireysel iyilik hâline nasıl etki edebileceği üzerine daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır

Öneriler:

Bu eksiklikler ışığında Mevlânâ çalışmalarında şunlar önerilebilir:

1. Eleştirel Yaklaşımların Artırılması: Çalışmalar yalnızca Mevlânâ'nın düşüncelerini açıklamakla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda bu düşüncelerin eleştirel bir şekilde sorgulanmasına da odaklanmalıdır.

2. Disiplinlerarası Çalışmaların Teşviki: Sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri, iletişim ve kültürel çalışmalar gibi alanların yöntemleriyle Mevlânâ'nın eserlerinin yorumlanması, yeni akademik katkılar sağlayacaktır.

3. Çağdaş Teorilerle Bütünleştirme: Hermeneutik, söylem analizi, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve modern etik teorileri gibi çerçeveler, Mevlânâ'nın eserlerini yeniden anlamlandırmak için kullanılabilir.

Uygulamalı Araştırmalar: Mevlânâ'nın düşüncelerinin günümüz eğitim programlarına, terapi yöntemlerine ve hoşgörü yaygınlaştırma çalışmalarına nasıl entegre edilebileceğini gösteren uygulamalı araştırmalar yapılmalıdır.

Sonuç

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî üzerine yapılan lisansüstü tezlerin istatistiksel ve içeriksel analizi, bu alandaki akademik ilginin güçlü olduğunu ancak belirli sınırlılıklar barındırdığını ortaya koymaktadır. Öncelikle, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%86) hazırlanmış olması, Mevlânâ'ya yönelik yoğun bir akademik merakın göstergesi olmakla birlikte, doktora düzeyinde yapılan araştırmaların azlığı (%14), metodolojik ve teorik çeşitliliğin sınırlı kaldığını işaret etmektedir. Bu durum, alanın derinlemesine incelemelerden ziyade daha çok betimleyici ve yorumlayıcı araştırmalarla temsil edildiğini göstermektedir.

Yıllara göre dağılım incelendiğinde; 2020 sonrası dönemde COVID-19 pandemisinin etkisiyle tez sayısında gözle görülür bir düşüş yaşanmıştır. Bu dalgalanmalar, akademik üretimin yalnızca bilimsel motivasyonlarla değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve küresel gelişmelerle de şekillendiğini ortaya koymaktadır. Akademik üretimin sosyo-kültürel bağlamlarla bu kadar iç içe olması, Mevlânâ araştırmalarının yalnızca tarihî veya bireysel bir ilgi alanı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel reflekslerin de bir ürünü olduğunu göstermektedir.

Disiplinler arası dağılımda Din ve Felsefe alanlarının baskınlığı, Mevlânâ'nın öncelikli olarak mutasavvıf ve düşünür kimliğiyle incelendiğini ortaya koymaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki tezler, onun edebî yönünü ön plana çıkarırken; Eğitim alanındaki çalışmalar, değerler eğitimi ve pedagojik katkılarına işaret etmektedir. Bunun yanında sosyoloji, psikoloji, müzik, halk bilimi ve iletişim gibi alanlardaki sınırlı sayıdaki tezler, Mevlânâ'nın farklı disiplinlerde de incelenebileceğini göstermektedir. Ancak bu alanlardaki eksiklik, Mevlânâ'nın çağdaş sosyal bilimler perspektifinden yeterince ele alınmadığını ortaya koymaktadır.

Metodolojik açıdan bakıldığında, mevcut çalışmaların önemli bir kısmının betimleyici düzeyde kaldığı; söylem analizi, hermeneutik, kültürel çalışmalar, karşılaştırmalı incelemeler ve dijital beşerî bilimler gibi çağdaş yöntemlerin yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Bu eksiklik, alanın akademik derinliğini sınırlamakta; ancak aynı zamanda gelecekteki araştırmalar için geniş bir potansiyel alan

sunmaktadır. Özellikle doktora düzeyinde yapılacak araştırmaların artırılması, Mevlânâ çalışmalarına metodolojik çeşitlilik ve teorik zenginlik kazandıracaktır.

Mevlânâ üzerine yapılan çalışmaların sadece geçmişe dönük bir akademik ilgi olarak kalmaması; aynı zamanda çağdaş sorunlara çözüm sunabilecek, disiplinlerarası katkılar sağlayabilecek bir araştırma alanı haline gelmesi beklenmektedir. Böylelikle Mevlânâ'nın evrensel öğretileri hem tarihsel hem de çağdaş bağlamda akademik dünyada kalıcı bir etki yaratmaya devam edecektir.

Kaynakça

- Arpaguş, İ. *Mevlânâ'nın Düşünce Dünyasında İnsan*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Balcı, Musa. *Divân-ı Kebîr'de Poetik Yapı ve Tasavvufî Anlam*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2024.
- Can, Şefik. *Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Mesnevî'sinden Seçmeler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1997.
- Eflâkî, Ahmed. *Ariflerin Menkıbeleri (Menâkıbü'l-Ârifin)*. çev. T. Olgun. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989
- Fıncıoğulları, Sevrâ. "Sosyal Bilimler ve Hermeneutik Üzerine Kısa Bir Değerlendirme". *Sosyoloji Dergisi*, 33 (2016), 37-48.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Mevlânâ Celâleddîn*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1984.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Mesnevî Tercümesi ve Şerhi (6 cilt)*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1985.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Mevlânâ ve Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1985.
- Güngör, Özlem. "İsmâil Rûsûhî-yi Ankaravî'nin Mesnevî Şerhi'nin Altıncı Cildinde Kullandığı Kaynaklar ve Folklorik-Kültürel Unsurlar". *Marifetname* 8/1 (2021), 277-311.
<https://doi.org/10.47425/marifetname.v8i62834.890746>.
- Kılıç, Müzahir. *Mevlânâ'nın Düşünce Dünyası*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Kılıç, Müzahir. *Fîhi Mâ Fîh Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Lewis, Franklin. D. *Rumi: Past and Present, East and West*. Oxford: Oneworld Publications, 2008.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Öngören, Reşat. "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 29 (2004), 441-448.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mevlana-celaleddin-i-rumi>
- Öztürk, M. *Mevlânâ'nın Düşüncesinde Hoşgörü ve Dinlerarası Diyalog*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Schimmel, Annemarie. *The Triumphal Sun: A Study of the Works of Jalaloddin Rumi*. Albany: SUNY Press. 1980.
- Schimmel, Annemarie. *İslam'ın Mistik Boyutları*. çev. E. Erdil. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2001.
- Schimmel, Annemarie. *Ben Rûzgârım Sen Ateş: Mevlânâ'nın Hayatı, Düşüncesi ve Şiirleri*. çev. S. Yalçın. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012.
- Sipehsâlâr, B. H. M. *Risâle-i Sipehsâlâr: Mevlânâ'nın Hayatı ve Eserleri Hakkında İlk Kaynak* (M. Gölpınarlı, Haz.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları,

1977.

Şah, Umut. "Eleştirel Söylem Analizi: Temel Yaklaşımlar". *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7 (2020), 210–231.

<https://doi.org/10.46250/kulturder.819362>.

Şimşekler, Nuri. "Mevlânâ'nın Eserleri ile İlgili Yabancı Dilde Yapılan Çalışmalar (1973-2005)", *Mevlânâ Araştırmaları-1*, 159-212. Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.

Vuraler, Gülsen. *Coleman Barks'ın Mevlâna Mesnevisi Uyarlamaları ve Çeviri Etiği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Yılmaz, Arzu. "2007 Unesco Mevlânâ'yı Anma Yılında Mevlânâ Ve Mevlevîlik İle İlgili Yayımlanmış Türkçe Eserler Bibliyografyası" *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi/Journal of Faculty of Letters*, 27 (2012), 225-240.